

יהושע פרידמן

"פלא גמע"

— — הרי לפנינו — משורר! משורר ממש. משורר אמיתי, ומעניין דווקא. אתם שואלים: מאיזו אסכולה? לא מזו ולא מזו. שמא הוא עצמו הנהו אסכולה, וללמוד אותה אנו צריכים? לא מתלמידי ביאליק "הראשון", ולא משומעי לקחו של שלונסקי "האחרון", אלא בחדד יתהלך, לבדו, כמעט יתום, מפני שעודנו עצמו ראשון, בטרם היות הכל, והוא עצמו כאילו מתחיל בדבר, כפי שהוא רואה את עצמו בכלל בחיים ובעולם:

כִּי יְתוֹם אֶנִּי וְרֵאשׁוֹן וְאֵין

אוֹר בְּכוֹכְבֵי הַמְּלֻפֵּת.

אֲנִי הַעוֹמֵד עַל הַיָּק, בּוֹ אֶחָד

הַמְּזַמֵּר וְהַמְּזוֹר

ואל תשאלו: מה הוא — אם רומנטיקן, הבורח מן החיים, או ריאליסטן, הרודף אחרי החיים. כי בעוד אתם שואלים כזאת, הלא כבר בררתם, שיש חיים ומציאות, או שלילת חיים ומציאות. וכבר בררתם — מה הם האלה. באמת הלא עוד השאלה עומדת מעיקרא, מה הם חיים ומה היא מציאות, חה תפקידו של המשורר לשאול לכל זאת ולעמוד בתמהון למול החידה הגדולה הזאת. הנה, בנקודה הזאת, אולי צפונה כל מהותו של ש. שלום. לא בחיים הוא עוסק ולא במתן ביטוי להם, כי אם כולו מלא תמהון, שאלה נצחית וניצחת על החיים ועל המציאות ועל מהותם. נדמה, שהוא שותף בהווייה ובהתהוות הבריאה, והד הפרוצס הזה של התהוות, הוא הוא העובר אותו וממלא אותו הגות נפש, המרעידה את מיתריו. ורטט טמיר זה — הוא הוא סוד השירים שאנו מקשיבים בספר. הגות-נפש, עשתות מעמיקה ופנימית מאד זוהי שרוטטת פה בשורות הקצובות, ודאי שאין כאן לבוא בתביעות כבודות ומשועבדות של ה"שולחן ערוך", של המשקל, של החרוזים ושאר הדברים היפים. מה יש לדרוש מהגות-נפש סתם, משירה אמיתית לאמיתה, אם לא רק מוסיקה אורגנית, טבעית

ומהותית, בלי כללים וסעיפים, ובלי עשיית מטעמים כמצוה וכמלומד. והנה זוהי אמנם ישנה, מוסיקה רכה־רכה, הבאה מבפנים. היא אפילו באה לו בתורשה טבעית, והמשורר מכריז על עצמו: "אני הילוד של האם המנגנה בכנור". אם כן המנגינה היא פה מלידה ומבטן, וכך, כנראה, הם גם "שאר הירקות" הפיוטיים כולם אם הם באים וישנם, הרי הם ישנם, עד כמה שהם באים מאליהם, בלי אונס ובלי כפיה לוחצת. יש כאן חרוזים וצלצלי־שמע, אבל בלי דווקא קשת עורף וכבדת יד. וכשאיך — אין כאן המידה של יקוב הדין את ההר, עוזב או המשורר את שירותיו ללכת לחופשי ומילא — העולם אינו נחרב בשביל זה. — —

"הארץ", י"א סיון תרצ"ד, 25.5.1934